

ز گهواره تا گور دانش بجوی

پیر مردی که سالهای عمرش به هفتاد و هشت رسیده بود، در بستر بیماری، واپسین لحظات، زندگی را می گذرانید. بستگانش با چشمان اشکبار نگران حال وی بودند. آن گاه که نفس اُزبه شماره افتاد. دوستی دانشمند بزرگالین وی حاضر شد و با اندوهی بسیار حال او را جویا شد.

مرد بیمار با کلماتی بُریده و کوتاه از دوست دانشمند خود خواهش کرد که یکی از مسائل علمی را که زمانی با وی در میان گذاشته بود، باز گوید. دانشمند گفت: "ای دوست گرامی! اکنون در چنین حالت ضعف و بیماری چه جای این پرسش است؟"

بیمار با ناراحتی پاسخ داد: "کدام یک از این دو بهتر است". این مسئله را بدانم و بمیریم یا نادانسته و جاهل در گذرم؟" مرد دانشمند مسئله را باز گفت. سپس از جای برخاست و دوست بیمار را ترك کرد. هنوز چند قدمی دور نشده بود که شیون از خانه بیمار برخاست. چون سراسیمه بازگشت، بیمار چشم از جهان فُرو بسته بود! این پیر مرد بیمار دانشمند بزرگ ایرانی ابوریحان بیرونی بود.

او تا سال ۴۲۷ هجری که شصت و پنج سال از عمرش می گذشت یک صد و سیزده جلد کتاب نوشته بود. این کتاب ها در مسائل گوناگون از قبیل ستاره شناسی، پزشکی، ریاضیات، تاریخ، جغرافیا، دارو شناسی آداب و رسوم ملل و دیگر دانش هاست. با وجود آن که نزدیک به هزار سال از عصر ابوریحان می گذرد، بیشتر کتاب های او از لحاظ فکر تازه می نماید.

فرہنگ

گھوارہ : (گاموارہ) پٹنھوڑا	پیر مردی : ایک بوڑھا آدمی
نگران : تشویق میں مبتلا	لحظاتِ زندگی : زندگی کے آخری لمحات
دوستی دانشمند : ایک دانشمند دوست	نفس بہ شمارہ اُفتادن : کنتی کی سائیس
جو یا : تلاش کرنے والا	بالین : سرہانہ
زمانی : ایک موقع پر، کبھی	مسئلہ علمی : سائنسی مسئلہ، علمی مسئلہ
درگذشتن : مرجانا، فوت ہو جانا	پاسخ دادن : جواب دینا
سراسیمہ : گھبرایا ہوا	شیون : گریہ و نالہ کی آواز
ستارہ شناسی : علم نجوم	درمیان گذاشتن : زیر بحث لانا، بیچ میں رکھنا
دانش اندوزی : دانش حاصل کرنا	فراگیری : سیکھنا، جاننا
گوناگون : مختلف	افتخار : قابلِ فخر
تازہ : نیا	پزشکی : ڈاکٹری، میڈیکل لائن، طب
	چشم از جہان فرو بستن : دنیا سے آنکھیں بند کر لینا
	کلمات بُریدہ و کوتاہ : ٹوٹے پھوٹے اور بے ربط الفاظ
	بستگان : جمع بستہ، اعزاء و اقربا، رشتہ دار اور دوست
	دارو شناسی : ادویہ سازی، فارماسیوٹیکل لائن
	از جہت فکر : فکری لحاظ سے، فکری پہلو سے

تمرین

۱- فارسی میں جواب دیجیے۔

۱- بیمار از دوستِ دانشمندش چه تقاضا کرد؟

۲- دانشمند در پاسخ چه جواب داد؟

۳- چرا دانشمند سراسیمہ بازگشت؟

۴- ابو ریحان تقریباً چند کتاب نوشتہ است؟

۵- موضوع بعضی از کتاب ہای او را نام بیریڈ؟

۶- ابو ریحان در چه چیز کم نظیر بود؟

۷- ابو ریحان بہ چه چیزی عشق می ورزید و دشمن سرسخت چه بود؟

۲- مندرجہ ذیل الفاظ کے جمع لکھیے :

مثال ، لحظہ ، لحظات ، تغییر ، افتخار ، حشرہ ، خطرہ ، تعطیل ، زحمت

۳- مندرجہ ذیل الفاظ کو جملوں میں استعمال کیجیے۔

زندگی ، دانشمند ، اندوہ ، پاسخ ، سراسیمہ ، شیون ، فیلسوف ، تحقیق